

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **O. J.**, zastoupen JUDr. Radimem Dvorským, advokátem, se sídlem Národní třída 32, 110 00 Praha 1, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**, se sídlem Mariánské náměstí 2/2, 110 01 Praha 1, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 5. 2011, č. j. S-MHMP 101140/2011, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2015, č. j. 7 A 22/2012 - 44,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2015, č. j. 7 A 22/2012 - 44, **se ruší.**
- II. Žaloba **se odmítá.**
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- IV. Žalobci **se vrací** zaplacené soudní poplatky za žalobu a za kasační stížnost v celkové výši 8.000 Kč, kterážto částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Radima Dvorského, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předcházející řízení

[1] Usnesením ze dne 9. 12. 2010, č. j. 41/DS/10, Úřad městské části Praha 5 (dále jen „prvostupňový správní orgán“) zrušil Osvědčení o státním občanství České republiky žalobce, vydané Obvodním úřadem městské části Praha 5 (dále jen „obvodní

úřad“) dne 4. 8. 1997, pod č. j. 3/J/97, a to s účinky ode dne vydání tohoto osvědčení, tj. ode dne 4. 8. 1997. Žalovaný rozhodnutím ze dne 30. 5. 2011, č. j. S-MHMP 101140/2011, odvolání žalobce proti prvostupňovému rozhodnutí zamítl.

[2] Žalobu proti rozhodnutí žalovaného Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudkem ze dne 29. 5. 2015, č. j. 7 A 22/2012 - 44, zamítl. Městský soud zjistil, že osvědčení o státním občanství České republiky č. j. 3/J/97 bylo žalobci vydáno na základě podání ze dne 4. 8. 1997 na předtištěném formuláři - žádost o vydání osvědčení o státním občanství. Prvostupňovým rozhodnutím však bylo zrušeno, neboť po vydání osvědčení bylo zjištěno, že bylo vydáno v rozporu se zákonem a bylo posuzováno podle nesprávných norem, jelikož žalobce pozbyl státní občanství ČSR (současně i ČSSR) propuštěním ze státního svazku dne 11. 4. 1988. Žalovaný toto rozhodnutí potvrdil a odvolání proti němu zamítl, neboť žalobce pozbyl státní občanství České socialistické republiky podle ustanovení § 1 odst. 2, § 14 odst. 1 zákona č. 39/1969 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním občanství ČSR“). Žalobce proto nebyl ke dni podání žádosti o vydání osvědčení státním občanem České republiky, přičemž osvědčení je deklaratorním správním aktem, který osvědčuje existenci státoobčanského statusu, ale jeho vydáním státní občanství nelze nabýt.

[3] Městský soud se s hodnocením věci žalovaným ztotožnil. Nepřisvědčil námitce žalobce, že jeho podání ze dne 4. 8. 1997 mělo být považováno správními orgány za žádost o udělení českého státního občanství podle zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění rozhodném pro posuzovaný případ (dále jen „zákon o státním občanství ČR“), neboť „o žádosti o udělení státního občanství nelze rozhodnout osvědčením o státním občanství, proto i v případě žalobou tvrzeného řízení o žádosti o udělení státního občanství by byla stále dána nezákonnost osvědčení ze dne 4. 8. 1997.“. Uzavřel, že žalobní námitky ve svém důsledku nesměřují proti důvodům napadeného rozhodnutí, tedy, že žalobce nebyl ke dni podání žádosti o vydání osvědčení státním občanem ČR. Nadto soud považuje tvrzení o povaze podání žalobce za rozporné se skutečným stavem věci. Pokud žalobce vyplnil formulář žádosti o vydání osvědčení o státním občanství, aniž by se výrazně odchýlil od předepsaného obsahu formuláře, musí být takové podání posouzeno v souladu s jeho obsahem jako žádost o vydání osvědčení o státním občanství. Na základě ní bylo vydáno předmětné osvědčení. „Správní řízení vedené u Obvodního úřadu městské části Praha 5 v roce 1997 tak nelze považovat za řízení o žádosti žalobce o udělení státního občanství, neboť taková žádost nebyla žalobcem podána, nehledě k nedostatku pravomoci obvodního úřadu rozhodovat o žádosti o udělení státního občanství“. Jelikož žalobce nerozporoval skutkové zjištění o propuštění ze státního svazku ČSR dne 11. 4. 1988, zrušil prvostupňový správní orgán vydané osvědčení v souladu se zákonem dle § 156 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění rozhodném pro posuzovaný případ (dále jen „správní řád“). Žalobce „netvrdil případné konsekvence újmy vzniklé na základě úkonů učiněných po vydání osvědčení na zákonnost (dříve) vydaného osvědčení, resp. na závěr žalovaného o nezákonnosti vydaného osvědčení“. Soud konstatoval, že ani případný nárok na náhradu škody nemá vliv na nezákonnost vydaného osvědčení o státním občanství žalobce v roce 1997.

pokračování

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl v záhlaví označený rozsudek městského soudu, kterým byla jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného zamítnuta z výše nastíněných důvodů. Stěžovatel obecně namítá nesprávné posouzení skutkového stavu a nesprávné právní posouzení věci, včetně postupu obvodního úřadu při vydání osvědčení a důsledků, které to mělo pro žalobce a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil.

[5] Stěžovatel uvádí, že se městský soud nevypořádal dostatečně se žalobními námitkami, zejména s postupem obvodního úřadu, který stěžovateli osvědčení o státním občanství vydal. Stěžovatel čelí námitkám, že v době následující vydání osvědčení neměl české státní občanství, neměl tudíž ani restituční nárok a nebyl způsobilý uzavírat kupní smlouvy týkající se nemovitostí v České republice. Navíc mu bylo i vytýkáno, že se dopustil podvodu, pokud se prokazoval osvědčením o českém státním občanství.

[6] Stěžovatel se domnívá, že odpovědnost za vydané osvědčení musí nést obvodní úřad. Ve vztahu k restitučním nárokům a eventuálnímu porušení devizového zákona se na stěžovatele musí hledět jako by skutečně české státní občanství měl a není možné zpochybňovat platnost úkonů, které v době po vydání osvědčení učinil. Pokud by byl poučen o nutnosti podat žádost o udělení českého státního občanství, bylo by mu bez problémů uděleno. Nelze proto zpochybňovat ani dobrou víru stěžovatele do doby rozhodnutí o neplatnosti osvědčení a učiněné úkony. Nelze mu klást za vinu, že k poučení úřednice vyplnil nesprávný formulář. Stěžovatel proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud konstatoval, že postup obvodního úřadu byl nesprávný a na úkony stěžovatele činěné na základě vydaného osvědčení se má hledět jako na úkony činěné českým státním občanem. Proto navrhuje, aby napadený rozsudek zrušil.

[7] Žalovaný ke kasační stížnosti uvádí, že se plně ztotožňuje s obsahem napadeného rozsudku a nepovažuje důvody kasační stížnosti za opodstatněné. Stěžovatel nejednoznačně specifikoval rozsah, v jakém rozsudek městského soudu napadá, stejně tak důvody, pro které s ním nesouhlasí.

[8] Žalovaný upozornil na skutkové okolnosti, za nichž stěžovatel pozbyl (tehdy ještě) československé státní občanství, kdy byl v roce 1988 propuštěn ze státního svazku České socialistické republiky. V roce 1990 žádal o udělení státního občanství České republiky, ale žádost vzal z osobních důvodů zpět. O předmětné osvědčení následně požádal v roce 1997, přičemž mu bylo vydáno. V roce 2010 stěžovatel požádal o ověření svého státního občanství s tím, že byl možná v minulosti propuštěn ze státního svazku. Po prověření věci Úřad městské části Praha 5 vydané osvědčení zrušil, neboť jej vydal v rozporu se zákonem. Osvědčení tudíž deklarovalo neexistující státoobčanský status.

[9] S ohledem na uvedené žalovaný nezpochybňuje skutečnost, že obvodní úřad pochybil, když předmětné osvědčení vydal, přičemž toto pochybení napravil postupem dle § 156 odst. 2 správního řádu, když osvědčení zrušil. Má-li proto stěžovatel za to, že mu nesprávným úředním postupem spočívajícím ve vydání osvědčení vznikla škoda, kterou je schopen relevantním způsobem doložit, měl by dle žalovaného postupovat dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím

nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou veřejnou mocí“). Ve smyslu tohoto zákona se však jedná o nárok, o němž je třeba vést samostatné řízení a nemůže být předmětem řízení o kasační stížnosti. Žalovaný souhlasí s městským soudem, že případný nárok na náhradu škody nemůže mít vliv na nezákonnost vydaného osvědčení z roku 1997.

[10] Dále žalovaný upozorňuje, že nebylo nijak prokázáno tvrzení stěžovatele, že vyplnil nesprávný formulář žádosti o vydání osvědčení o státním občanství České republiky, neboť postupoval v souladu s poučením úřednice obvodního úřadu. Ze spisu vyplývá, že podání učiněné stěžovatelem bylo žádostí o vydání osvědčení dle § 20 zákona o státním občanství ČR jak svým označením, tak i obsahem. Osvědčení pak deklarovalo neexistující státoobčanský status, avšak jeho vydáním nemohlo dojít k nabytí státního občanství České republiky, a to ani z důvodu dobré víry jeho držitele. Jinak by byl porušen čl. 12 odst. 1 Ústavy České republiky, dle něhož způsoby nabývání a pozbývání státního občanství stanoví zákon. Žalovaný poukázal i na úpravu problematiky neoprávněně vydaných osvědčení o státním občanství obsaženou v § 34 odst. 1 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). Tato úprava však byla účinná až od 1. 1. 2014, a na stěžovatele se proto nevztahuje. Stěžovatel nabyl státní občanství České republiky prohlášením učiněným dne 25. 4. 2012 podle § 1 odst. 1 zákona č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou. Zároveň zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3, 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)]. Dospěl přitom k závěru, že žaloba byla podána opožděně.

[12] Dne 4. 8. 1997 požádal stěžovatel o vydání osvědčení o státním občanství, přičemž téhož dne bylo jeho žádosti vyhověno a osvědčení vydáno pod č. j. 3/J/97.

[13] Stěžovatel požádal v roce 2010 o prověření, zda je skutečně občanem České republiky, neboť v minulosti byl možná ze státoobčanského svazku propuštěn. Následně bylo prvostupňovým rozhodnutím předmětné osvědčení zrušeno.

[14] Žalovaný odvolání proti tomuto rozhodnutí zamítl napadeným rozhodnutím, které bylo stěžovateli doručeno dne 6. 6. 2011. Žalobu stěžovatel podal dne 16. 4. 2012 (doručena soudu dne 18. 4. 2012).

[15] Stěžovatel v mezidobí od doručení napadeného rozhodnutí do podání žaloby podal podnět (označený jako návrh) k přezkoumání napadeného rozhodnutí v přezkumném řízení, který vyřídilo Ministerstvo vnitra České republiky přípisem ze dne 9. 3. 2012,

pokračování

č. j. VS-2464/511/2-2010, v němž bylo stěžovateli sděleno, že přezkumné řízení nebude zahájeno, neboť prvostupňové rozhodnutí, ani napadené rozhodnutí o odvolání, nebylo vydáno v rozporu s právními předpisy. Toto vyrozumění bylo zástupci stěžovatel doručeno dne 15. 3. 2012. Teprve poté stěžovatel podal žalobu městskému soudu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 5. 2011.

[16] V žalobě stěžovatel uváděl, že před jejím podáním vyčerpal všechny možnosti k podání řádného i mimořádného opravného prostředku.

[17] Nejvyšší správní soud konstatuje, že před podáním žaloby proti rozhodnutí správního orgánu je dle § 5 a § 68 písm. a) s. ř. s. nutno vyčerpat toliko řádné opravné prostředky. Ustálená judikatura proto požaduje, aby žalobce využil řádného opravného prostředku ve správním řízení, jímž je zpravidla odvolání. Soudní přezkum je koncipován jako následný prostředek ochrany subjektivních veřejných práv, tj. až po provedení celého správního řízení v dané věci včetně řízení o řádném opravném prostředku (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2005, č. j. 2 Afs 98/2004 - 65; rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2004, č. j. 3 As 58/2003 - 51). Přezkumné řízení však nepředstavuje řádný opravný prostředek, neboť se jedná o prostředek dozorcí a zahájení tohoto řízení je zásadně v dispozici správního orgánu, nikoliv účastníka řízení. Podmínka vyčerpání řádných opravných prostředků ve správním řízení dle § 5 a § 68 písm. a) s. ř. s. proto nemůže být spojena s podáním podnětu na zahájení přezkumného řízení a s jeho vyřízení. Lhůta pro podání žaloby dle § 72 odst. 1 s. ř. s. proto počíná běžet okamžikem doručení rozhodnutí o řádném opravném prostředku, nikoliv až doručení sdělení o vyřízení podnětu k zahájení přezkumného řízení.

[18] Jak bylo již shora uvedeno, napadené rozhodnutí bylo stěžovateli doručeno dne 6. 6. 2011. Lhůta pro podání žaloby proto uběhla dne 6. 8. 2011. Jelikož stěžovatel podal žalobu až dne 16. 4. 2012, měl takovou žalobu městský soud odmítnout dle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. jako opožděnou. Nejvyšší správní soud se proto již nemohl zabývat námitkami stěžovatele, které se týkaly merita věci.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Vzhledem k tomu, že městský soud žalobu projednal, byť byla podána opožděně, Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo než napadený rozsudek pro nezákonnost zrušit a současně odmítnout žalobu podle § 46 odst. 1 písm. b), ve spojení s § 110 odst. 1 s. ř. s., neboť již v řízení před krajským soudem byl dán důvod pro odmítnutí žaloby.

[20] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li žaloba odmítnuta.

[21] Vzhledem k tomu, že žaloba byla odmítnuta, vrací se podle § 10 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zaplacený soudní poplatek. Citované zákonné ustanovení sice podmiňuje vrácení soudního poplatku odmítnutím žaloby před prvním jednáním, resp. ve smyslu § 10 odst. 5 zákona o soudních

poplatcích před vydáním rozhodnutí ve věci samé, tato ustanovení je však třeba aplikovat analogicky i na situaci, kdy vydání rozhodnutí ve věci samé bylo kasačním soudem zrušeno. Stěžovatel zaplatil za správní žalobu soudní poplatek ve výši 3.000 Kč (č. 1. 21 spisu městského soudu) a za kasační stížnost ve výši 5.000 Kč (č. 1. 18 spisu Nejvyššího správního soudu), celkem se mu tedy vrací 8.000 Kč ve lhůtě podle § 10a zákona o soudních poplatcích.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. června 2016

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu